

Objavljivanjem prve knjige ovog Zbornika ispunjena je velika praznina u objavljivanju izvora građe o NOB-u, točnije o djelatnosti PTT službi u NOB-u na području SR Hrvatske. Tako je donekle ispravljena nepravda prema PTT službi koja je do sada, uglavnom, bila zanemarivana i usput spominjana. Sudeći po prvoj, objavljivanjem druge knjige dokumenata sigurno ćemo dobiti iscrpnu zbirku građe o djelatnosti PTT službi u NOR i realne preduvjete za pisanje opsežne monografije o PTT i njegovoj revolucionarnoj borbi u periodu 1941-1945.

Zlatko Matijević

*SINDIKALNI POKRET GRAĐEVINSKIH RADNIKA
U VOJVODINI 1935-1941. Novi Sad 1979, 582 str.*

Dr Danilo Kecić priredio je i uvodnom studijom i objašnjenjima popratio knjigu građe o sindikalnom pokretu građevinskih radnika Vojvodine 1935-1941. godine. Ta je građa objavljena kao 14. knjiga Građe za istoriju Vojvodine koju izdaju Arhiv Vojvodine iz Sremskih Karlovaca, OOUR Instituta za istoriju Filozofskog fakulteta u Novom Sadu i Muzej socijalističke revolucije Vojvodine u Novom Sadu. Priređena je po istim kriterijima i isto kao 13. knjiga u kojoj je objavljena dokumentacija o drvodjeljskom pokretu (Novi Sad 1978), te s njom i s građom u knjizi 8. te serije (tom I i II) o Komunističkoj partiji i revolucionarnom radničkom pokretu u Vojvodini 1919-1941 (Novi Sad — Sremski Karlovci 1971) čini primjernu cjelinu. Koliko znam, dr Kecić priprema i knjigu građe o Zemaljskom savezu poljoprivrednih radnika Jugoslavije, koji je imao centralu u Novom Sadu, i koji je, zahvaljujući aktivnosti Svetozara Markovića Toze¹, znatno doprinio revolucioniranju radničke klase Vojvodine.

Dokumenti objavljeni u 14. knjizi Građe za istoriju Vojvodine prikupljeni su iz raznih arhiva Vojvodine, Srbije i Hrvatske, a zbivanja su upotpunjena i objavljivanjem pojedinih članaka iz štampe. Izvori su opremljeni potrebnim objašnjenjima, te za istraživača a i za ljubitelja povijesti radničkog pokreta predstavljaju vrijedan materijal koji nam približava i omogućava razumijevanje teškog položaja i borbu građevinskih radnika. Priređivač se nije ograničio samo na objavljivanje dokumenata URSSJ-ovog Saveza građevinskih radnika Jugoslavije, u kojem se osjećalo jako djelovanje prokomunistički orijentiranog članstva. Objavio je i materijale Opšteg radničko-nameštaničkog sindikata koji je vodio Vitomir Korać a okupljao je radništvo jedne od najvećih tvornica cementa u ondašnjoj Jugoslaviji — u Beočinu, bez koje bi građa zbornik bio nepotpun.

Građa o zidarima i tesarima, farbarskim, keramičkim, ciglarsko-creparskim i obalskim radnicima (zaposlenim na ukrcavanju kamena i cementa), radnicima u kamenolomima, tvornici cementa i tvornicama umjetnog kamena objavljena je kronološkim redom i zahvaća zbivanja na području današnje Vojvodine. U knjizi su objavljeni i izvještaji sindikalnih centrala, što su djelovale među građe-

¹ Dr Danilo Kecić priredio je i objašnjenjima popratio Izabrane spise Svetozara Markovića Toze, Novi Sad 1974.

vinskim radnicima, a koji ukazuju na administrativnu razjedinjenost toga područja i na teškoće zbog historijskog nasljeđa. Objavljeno je i nekoliko dokumenata o partijskom radu, pa se tako dobila solidna podloga za pisanje povijesti radničkog pokreta građevinskih radnika Vojvodine, kao dijela povijesti revolucionarnoga radničkog pokreta i Saveza komunista. Zbornik je djelomično čak i ispunio tu zadaću, jer je prije objavljivanja 434 dokumenta štampana uvodna studija dra Danila Kecića u kojoj su prikazane osnovne smjernice i sindikalni rad radništva te značajne i u Vojvodini veoma zastupljene privredne grane. Studija je pisana na temelju objavljenog materijala. Knjigu upotpunjava registar ličnih imena, registar mjesta i sadržaj s registama objavljenih dokumenata, a tiraž je knjige 1000 primjeraka.

Pridružujem se mišljenju dr Bosiljke Janjatović, koja je prikazala građu o drvodjeljcima², da je dr Kecić obavio solidan posao, i smatram da objavljivanjem takve građe Vojvodina prednjači na tom planu ostalim područjima Jugoslavije i da se tako više od ostalih približava realizaciji sveobuhvatne historije radničkog pokreta Vojvodine.³

Mira Kolar-Dimitrijević

ZBORNİK Historijskog instituta Slavonije i Baranje, br. 15,
Slavonski Brod 1978, 297 str.

Historijski institut Slavonije i Baranje, nastavljajući svoju plodnu delatnost, objavio je petnaesti zbornik u kome se uz više radova iz istorije Slavonije, posebno Slavonskog Broda, Jugoslavije i Hrvatske, nalazi osvrt na godišnjicu Radničkog doma u Slavonskom Brodu i dva prikaza. Radovi su dobro fundirani i na visokom naučnom nivou.

Na prvom je mjestu objavljen rad Wilhelma Wagnera »Sava i vojni komunitet Brod (1692-1873)« u kojem je autor dao sliku socijalnog, privrednog i kulturnog položaja jednog »vojnog komuniteta« u Slavonskoj krajini koji je zbog mnogostrukog uticaja Save na naselje dobio svoje posebno obeležje. Wagner je opisao Savu kao granicu između dveju carevina na kojoj se nalazi Brod. Sava je tek u vreme merkantilizma (oko 1780) postala trgovački put, kojim se prevozi roba, pretežno žito. U to vreme Sava je bila veoma bogata ribom. Konstatuje se da je Sava osposobljena za plovidbu po nalogu cara Josifa II u godinama 1784-1785. Uz parobrodarski saobraćaj roba se prevozila i lađama bez strojnog pogona. Rad je bogat raznim statističkim tabelama. Dati su detalj-

² Bosiljka Janjatović, Sindikalni pokret drvodjelskih radnika u Vojvodini 1935-1941, ČSP, 2/1978, 122-123.

³ Vojvodani su u ostvarivanju planiranog zadatka već mnogo realizirali. D. Kecić objavio je monografiju »Revolucionarni radnički pokret u Vojvodini 1917-1921« (Novi Sad 1972), a M. Palić »Radnički pokret u Vojvodini 1921-1929« (Novi Sad 1973). Osim toga, D. Kecić objavio je monografiju »Klasne borbe u Vojvodini 1918-1941.« (Novi Sad 1969), uočivši, vjerovatno, prilikom pisanja te monografije potrebu objavljivanja izvora za područje Bačke, Banata i Srijema kao sastavnih dijelova današnje Vojvodine.